

տկարութեան դարման փնտռելու (Յ12 Փետրվար 8)։ Մարմինը փոխադրուեցաւ Մտակուա, հոն ամփոփուելու համար էր սուսուցչին մեծամուռն մկրտիչ էպիսեմանի շիրմին առնութեւր։

ՀԱՅ ՏՊԱԿՐՈՒԹԵԱՆ ՉՈՐՏԱՐԻԿՐԱՄԵԱԿԸ

1512ին եղած ըստով առաջին հայ գրքին տպագրութիւնը՝ 1912ին կ'ամբողջանայ մեր տպագրութեան չորսհարիւրամեակը. Անտարակոյս մտքի այս տօնը մոռացութեան մէջ պիտի չի կորսուէր, ու նոստ անտարբերութեան մը պիտի չի մտանուէին այն՝ մտքի, հոգիի հերոսները որոնք հայկական կեանքի էն դաժան, մուսլ ու հալածական օրերուն՝ ցոյց տուին կարծր, տնքնկճելի արիւթիւն, սովացին հազար արգելքներու, և մահացումնին աչք առնելով, կերպեցին հայ գրքին փառքը։ Այդ հերոսները հարկ կ'ոյ իշխել որ, ո՛չ հարստութեան ամենազոր օժտեալներն էին, ո՛չ իշխանաւորներ, ո՛չ բարեխն օժտուածներ, այլ ժողովուրդին խորէն ելած պարզ էակներ։ Ընդհանրապէս նիւթապէս անժառանգներ էին՝ միայն հոգեկան ժառանգութեանը՝ կամքի, իտէպի, ազգասիրութեան, կամ գիտական անակնկալ ու ճիգի՝ գերազանցապէս հաղորդական Աբգարի, Ոսկանի, Վանանդեցիի, Մխիթարի ու տոկուին այնքան վեհագէտներու գործը անտարբեր չէր կրնար ձգել Հայը. ու իբրև աշխարհի ամէն ծագերէն ահա՛ կը բարձրանայ երախտագիտութեան ձայնը, ու կոզկաս թէ թուրքիս կամ Ամերիկա, հանդէսներու, հրատարակութեանց, հիմնելի ֆոնտերու ծրագիրներ կը պատրաստուին Այս ձըգտու մը՝ տօնելու ծանօթ թէ թաքուն մտացած մեծ Հայերու գործը՝ արդարութեան պարտք մըն է՝ Պարսք մը՝ որ արդի Հայութեան համար երախտաւորեալի սկիւն ծանօթէն ալ անդին բարոյական ուրիշ նշանակութիւն մը պիտի ունենայ։ Մենէ վերջ եկող սերունդներ պիտի գիտնան շարունակել երախտագիտութեան աւանդութիւնը՝ որ ազգերու բարոյական բարձրութեան մէկ ցուցանիշն է։

Թիֆլիզի մէջ Հայ Հրատարակչականը կազմած էր մարմին մը հանդիսութիւններ կազմակերպելու համար, էջմիածնայ մէջ ալ կազմուած է յանձնախումբ մը նոյն

նպատակին համար ու արդար է որ կովկասի համար այս երկու մարմինները միանան՝ աւելի մեծ զարկ մը տալու համար տօնախմբութեան ու աւելի արդիւնաւոր ընծայեն զայն։

Ամերիկայի Ուսանողական Միութիւնը արդէն իսկ տօնած կ'ըլլայ Պոսթընի մէջ Տպագրութեան Չորսհարիւրամեակը ու Պոլսոյ բոլոր միութիւնները կը գործակցին, արժանաւոր կերպով տօնելու համար Պոլսոյ թէ գաւառներուն մէջ այս Չորսհարիւրամեակը։

Այս առթիւ Պոլսոյ պաշտօնական մարմիններուն՝ մասնաւորապէս Իլմիրեանց Յանձնաժողովին ցոյց տուած մտայնութիւնը տարօրինակ է։

Պաշտօնական մարմինները, հակառակ իրենց ստացած հրաւերներուն չի հաճեցան մասնակցել միութեանց ներկայացուցչական ժողովներուն։ Ուսումնական Խորհուրդի առաջարկը, Հայ Տպագրութեան Չորսհարիւրամեակի տօնախմբութեան ձեռնարկին մասնակցելու համար միանալու արդէն կազմուած յանձնաժողովին, Իլմիրեանց յանձնաժողովին քով հոն ճշդ ունենութիւն չի գտաւ։ Իսրեան սրբազանէ վատ, հաւանական է որ ժողովին ներկայ միւս անդամները հակառակ ըլլան միութեան ինչո՛ւ. ինչ պատճառաբանութեամբ. որովհետեւ ժողովը շատ աշխատութիւն ունի եղեր. բայց մենք կը խորհնք որ Իլմիրեանց Յանձնաժողովը պատկանում մարմինն իսկ է, որ սակաւաթիւ ամիսներու համար բարոյապէս ինքզինքը պարտաւոր պէտք էր զգար Հայ Տպագրութեան Չորսհարիւրամեակի յոբելեանին առթիւ ընդհանուր թրքահայերու կողմէ կատարելի հանդիսութիւններուն զուելը անցնելու Եւ արդէն գործերու շատութեան աւարկութիւնն ալ շատ քննութեան չի դիմանար, և իրեն համար ահաւանակ սքանչելի առիթ մըն էր գործելու Իլմիրեանց յանձնաժողովին մեղադրելի չկամութիւնը, գործի գուլիս անցնելու համար, արդեօք պէ՞տք է վերագրել տեսակ մը խտրական ոգիի, որով ան չուզեց ուղղակի շփման մտնել այն նախապատրաստական Յանձնաժողովին հետ, որ ինքնամուղ եռանդով մը կազմուած էր, ամէն տեսակ միութիւններ ներկայացնող երիտասարդ ու-

ժեքէ: Դժբազդաբար պատճառ կայ մեր այս կտակածը հիմնաւոր նկատելու:

Յանձնաժողովին ինքզինքը հեռու պահելու համար ըրած երկրորդ առարկութիւնն է թէ իզմիրեանցի կտակը ատանկ ձեռնարկներ ստանձնելու ակնարկութիւն չէ ըրած: Ինչ ձեռնարկ է սա, քանի՞ տարուան համար է Հայ տպագրութեան չորհարկը ամենակի տօնը: Տեւական դաշնակցութիւն, հովանաւորութիւն մը, ընդ-խառնում մը չի պահանջուիր, երկու ամսուան ձեռնառութիւն մը՝ ժամանակաւոր, այն ալ հանուր ազգային անհատներու սրտին մօտեկ գործի մը համար, որպէսին է Հայ տպագրութեան չորհարկը ամենակի տօնը՝ դերագանցապէս ազգային: Առ յետոյ որո՞ն աւելի վայել կըլլար ձեռնարկու գտնուելի Չորհարկը ամենակի տօնին քան իզմիրեանցին, իր նպատակը Հայ գրչութեան, բանասիրութեան նպատակ չէ՞, ու չէ՞ որ համայնան գործ մըն է Չորհարկը ամենայ յոբելեանին իրագործումը:

Կըսուի թէ իզմիրեանց յանձնաժողովը սիրով պիտի ընդունէր եղած հրակէրը, եթէ էֆէնտիներ, բարձրաստիճաններ կամ որոշ իտէպի և ուղղութեան մարդիկ առաջին ձեռնարկուն եղած ըլլային յոբելեանին. կամ եթէ սխալ կերպով չի կտակած էին թէ նախաձեռնարկ մարմինը համագումրի մէկ ուղղութեան պատկանող անհատներէ կը բաղկանայ: Թուրքիոյ յոբելեանական մարմինը անխտրաբար կը բաղկանայ ամէն գաւառանքի մարմիններէ. իզմիրեանցը կ'երեւայ թէ չէ ըմբռնար այս կէտը, իրեն եղած սխալ տեղեկատուութիւնէն մղուրելով:

Մեզի համար բարոյական անխառն հաճոյք մը պիտի ըլլար կարենալ գուշակելու թէ Հայ տպագրութեան չորհարկը ամենակի յոբելեանին հանդիսութիւնները տեղի պիտի ունենան նաև թրքահայերուն մէջ, և անխտիր՝ ամէն դասակարգի ու գաւառանքի միութիւնները որոնք անոր գլուխը կանգնած են, զայն հանդիսաւոր կերպով պիտի տօնեն կովկասի և աշխարհի միւս մասերու Հայերուն հետ համախորհուրդ, ցուցնելով անգամ մըն ալ թէ այս տպագրութեան բարոյապէս:

Հետեւեալը այն շրջաբերականն է զոր Հայ տպագրութեան Չորհարկը ամենակի

Պոլսոյ յանձնախումբը ուղղած է զանազան տեղեր:

«Ապրիլ 29ին Կ. Պոլսոյ Ազգ. Կեդրոնական վարժարանի Ամբիթատրոնին մէջ տեղի ունեցու Հայ տպագրութեան Չորհարկը ամենակի յոբելեանական մարմնոյն Յրդ. Նիսուր, Ներկայ էին 20է աւելի Միութեանց, Ընդերակցութեանց և Մամուլի լիազօր ներկայացուցիչները:

Որոշուեցաւ՝
Ա. Դիմել Կովկաս, Ամերիկա և այլուր, ամէն տեղ միեւնոյն օրուան մէջ (Նայեմբեր 25ին) տօնելու համար Հայ տպագրութեան Չորհարկը ամենակի:

Բ. Հրակիրել Հայ Տպագրութեան Չորհարկը ամենակի առթիւ անհատական գործեր պատրաստողները՝ արտասոյստուելի միեւնոյն օրուան մէջ:

Գ. Հրատարակել Հայ Տպագրութեան պատմութիւնը, մասնազէտներու աշխատակցութեամբ, անոր մէջ գետեղելով էջեր առաջին անգամ տպագրուած հայ գրքէն՝ Պարզաստուարէն:

Դ. Հանդէսներ սարքել նոյն օրը ցերեկին կեդրոն տեղ մը, իսկ նոյն գեշերը՝ դանազան թաղերու մէջ:

Այս առթիւ յոբելեանական մարմինը ընտրեց 5 անդամներէ բաղկացեալ գործադիր ժողով մը, ի գործ դնելու համար վերոգրեալ որոշումները:

ՂԱՅԳԱԿԱՆ Բ. ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆԸ

Յունիս 3ին տեղի ունեցաւ հայկական երկրորդ Ողիմպիականը: Սահմանադրութիւնէն ի վեր առաջ եկած բարեփոխումներու ամենաշոշափելիներէն մին է սօս: Յուսագրիչ ու հպարտացնող բան մըն է այս շարժումը, որուն կը սկսի մասնակցել հանուր երիտասարդութիւնը՝ իր մտաւորական գորգացումին առնթեր գետեղելու համար ֆիզիքականն ալ: Այս շարժումը անտարակոյս սակաւին անկատար է, ան ընդարձակելու, համայնանալու կարօտ է, պէտք է թափանցէ ժողովրդեան բոլոր խտերուն մէջ, ու նամանակաւոր իգական սեռն ալ անոր մէջ պէտք է մտնուենայ մեծ չափով: Առ այժմ սակայն այս քանն ալ գնահատելի է, ու այն փոքրաթիւ խումբը որ կ'առաջնորդէ այնքան եռանդով, յարատեւութեամբ ու անշահանդրօքէն այս շարժումը, արժանի